

ARBETSMILJÖ
VERKET

Arbetsmiljöverkets utbildning av nyanställd tillsynspersonal

Rapport 2007:1

Arbetsmiljöverkets utbildning av nyanställd tillsynspersonal

**Ingrid Brorsson, ADP
Birgitta Melin, CT**

Februari 2007

Innehållsförteckning

	Sidan
Inledning	3
Allmänt	3
Tillsynsutbildningens mål	3
Ansvars- och uppgiftsfördelning, kvalitetssäkring	4
Pedagogik	4
Basutbildningens innehåll	5
Myndighetsrollen	5
Arbetsmiljöområden	6
Inspektioner	6
Omfattning av utbildningen	7
Tillsynsutbildningen i framtiden	7
Grafisk översikt över utbildningen	8

Arbetsmiljöverkets utbildning av nyanställd tillsynspersonal

Inledning

Arbetsmiljöverket bildades år 2001 genom en sammanslagning av dåvarande yrkesinspektionen och Arbetarskyddsstyrelsen. Ett projekt för utveckling av utbildningen av nyanställd personal genomfördes av Arbetsmiljöverket under åren 2003 – 2005. Syftet var att bättre anpassa utbildningen av den nyanställda tillsynspersonalen till den nya organisationen, att främja ett enhetligt synsätt och att snabbt få in nyanställda inspektörer i tillsynsarbetet. Denna rapport är en kortfattad beskrivning av den nya utbildningen.

Allmänt

Tillsynsutbildningen består av en basutbildning som följs av individuella utvecklingsinsatser. Basutbildningen pågår under ett halvår och är gemensam för all nyanställd tillsynspersonal, dvs. arbetsmiljöinspektörer och personal som arbetar med föreskrifter, EG-direktiv, standarder och överklagningsärenden. Efter basutbildningen följer individuellt anpassade utvecklingsinsatser under tre år. För inspektörer finns bl.a. ett utbud av påbyggnadskurser.

Eftersom kompetensen när det gäller tillsyn på arbetsmiljöområdet finns inom den egna myndigheten organiseras utbildningen internt inom Arbetsmiljöverket. Utbildningen är starkt verksamhetsanpassad och har en praktisk inriktning. Huvudsakligen används myndighetens egna resurser, men på flera områden av mer allmän karaktär, t.ex. kommunikation, etik och myndighetssvenska, medverkar externa experter.

Tillsynsutbildningens mål

Målet för tillsynsutbildningen är att utbildningsdeltagaren efter utbildningen

- är förtrogen med Arbetsmiljöverkets uppdrag, verksamhet och värdegrund,
- är förtrogen med de lagar och regler som styr Arbetsmiljöverkets verksamhet,
- har färdigheter i att identifiera och bedöma arbetsmiljörisker i arbetslivet och
- är trygg i myndighetsrollen och sin yrkesroll.

Ansvars- och uppgiftsfördelning, kvalitetssäkring

Ett internt styrdokument för tillsynsutbildningen har utarbetats, bl.a. för att klargöra roller och kvalitetssäkra utbildningen.

I styrdokumentet framhävs de medverkandens olika roller samt chefernas roll och ansvar. Cheferna har ansvar för att tydliggöra att utbildningen har högsta prioritet och att personal som medverkar får mandat och tid att genomföra uppdraget. Det är den närmaste chefen som avgör när den nyanställda är mogen att arbeta självständigt.

Eftersom stora delar av utbildningen genomförs lokalt och för att säkra utbildningens kvalitet har ett antal genomförandedokument skapats. Det finns en studiehandledning för utbildningsdeltagarna och en handledning för dem som samordnar den lokala utbildningen. Dessutom används gemensamt undervisningsmaterial. Underlag för de individuella utvecklingsplanerna har också tagits fram.

Pedagogik

Den pedagogiska uppläggningsplaneringen av utbildningen syftar till en stegvis utveckling under utbildningsperioden. Under basutbildningen går utvecklingen från fakta mot färdighet. I takt med att deltagarna sedan arbetar praktiskt i tillsynen och med hjälp av olika individuella insatser utvecklas färdigheterna och går så småningom mot förtrogenhet i yrkesrollen, så att de nyanställda kan arbeta självständigt.

För att få variation och anpassa utbildningen till deltagarnas olika lärostilar används olika pedagogiska metoder, t.ex. undervisning, självstudier med instuderingsfrågor, seminarier, praktiska övningar, webbaserade avsnitt, rollspel, tillämpningsuppgifter och inspektioner tillsammans med erfarna kollegor. Ett väsentligt inslag i utbildningen är att olika områden åskådliggörs genom exempel, ofta tagna från Arbetsmiljöverkets egen verksamhet.

Basutbildningens innehåll

Basutbildningen består av två övergripande block, ett som handlar om myndighetsrollen och ett som behandlar olika arbetsmiljöområden.

Myndighetsrollen

För att träna de nyanställda i myndighetsrollen genomförs utbildning på fyra områden:

- Arbetsmiljölagstiftning
- Förvaltningskunskap
- Tillsynsmetodik
- Yrkesroll och etik

Denna del av utbildningen genomförs dels som gemensamma centrala kursveckor i Stockholm och dels som lokal utbildning vid respektive inspektionsdistrikt eller avdelning.

- Undervisning och självstudier om **Arbetsmiljölagstiftningen**: Arbetsmiljölagen, Arbetsmiljöförordningen och föreskrifterna på området, löper genom flera utbildningsavsnitt. Efter utbildningen ska deltagarna ha kunskaper om arbetsmiljöreglerna, särskilt om systematiskt arbetsmiljöarbete, Arbetsmiljöverkets regelarbete och om hur EU påverkar våra regler. Även förhållandet till angränsande lagstiftning berörs. De teoretiska kunskaperna tillämpas sedan successivt vid tillsynsuppgifter och inspektioner.
- Utbildningen i **förvaltningskunskap** innehåller avsnitt om förvaltningsrättslig lagstiftning och externa och interna styrdokument. Offentlighet och sekretess är väsentliga områden liksom frågor om jäv och bisysslor. Genom ett stort antal exempel från Arbetsmiljöverket eller andra myndigheter åskådliggörs de problem och frågeställningar som kan uppkomma i samband med myndighetsutövningen.
- Utbildningen i **tillsynsmetodik** inleds med undervisning, självstudier och praktiska uppgifter om Arbetsmiljöverkets interna styrdokument, uppdrag, metoder och informationssystem. Av särskild betydelse är de interna reglerna om inspektion. I fortsättningen kopplas utbildningen till genomförda inspektioner och tillsynsuppgifter. Ett avsnitt om modern myndighetssvenska med praktiska övningar ingår.

- Deltagarna utbildas successivt i sin **yrkesroll** med fokus på etik och kommunikation i tillsynsarbetet. Avsnitten om kommunikation domineras i början av teoretiska inslag, t.ex. analys av olika sätt att kommunicera, retorik och frågeteknik. Samtalsmetodik, intervjuteknik och förmågan att få till stånd en konstruktiv dialog utvecklas praktiskt genom rollspel, som är tagna från inspektörernas vardag. Etik och moral, värderingar och dilemman i den nya yrkesrollen finns med i teori och praktik under hela basutbildningen.

Arbetsmiljöområden

De nyanställda utbildas också inom det

- belastningsergonomiska,
- fysikaliska,
- kemiska,
- organisatoriska, sociala och psykologiska och det
- tekniska arbetsmiljöområdet.

Den delen av basutbildningen äger rum som lokal utbildning med självstudier med instuderingsfrågor, lokal undervisning, tillämpningsuppgifter och inspektioner. Inom några områden har webbaserade utbildningsavsnitt utarbetats. Dessa finns tillgängliga på Arbetsmiljöverkets intranät. Utbildningen på arbetsmiljöområdena äger rum parallellt med utbildningen i myndighetsrollen.

Efter utbildningen inom de fem områdena ska de nyanställda ha kunskaper om de vanligaste olycksfalls- och hälsoriskerna inom varje område och förstå sambandet med olika riskkällor. Utbildningsdeltagarna ska också förstå Arbetsmiljöverkets uppdrag och roll på området, bl.a. i förhållande till andra aktörer.

Utbildningen på olika arbetsmiljöområden bidrar till en helhetssyn på arbetsmiljön och utgör en viktig bas för inspektörer och utbildningsdeltagare med specialistfunktioner.

Inspektioner

Ett viktigt inslag i utbildningen av inspektörer är att de ska utveckla sin färdighet genom att delta och medverka i minst 15 inspektioner. Utbildningsdeltagarna deltar initialt i inspektionerna som observatörer för att successivt medverka alltmera aktivt. Mot slutet av basutbildningen förväntas utbildningsdeltagarna självständigt leda inspektioner under handledning av erfarna inspektörer.

Utbildningsdeltagare som inte är inspektörer deltar i inspektioner under minst två dagar.

Omfattning av utbildningen

Basutbildningen omfattar 85 dagar för inspekterande personal och 55 dagar för övrig tillsynspersonal. I denna tid ingår fyra centrala kursveckor, lokal utbildning, självstudier och inspektioner.

Fortsatt kompetensutveckling av de nyanställda styrs av de individuella utvecklingsplanerna. Utvecklingsbehovet är olika för olika personer. Förutom påbyggnadskurser för inspektörer om tekniska, kemiska, fysikaliska, organisatoriska och belastnings-ergonomiska arbetsmiljörisker finns en påbyggnadskurs om kommunikation i tillsynen. Utvecklingsplanerna kan också innefatta andra interna eller externa kurser, litteraturstudier, handledning och praktik, t.ex. på en annan avdelning inom verket.

Tillsynsutbildningen i framtiden

Den nya utbildningen av nyanställd tillsynspersonal kommer att omprövas ca vart tredje år så att den stämmer överens med utvecklingen av arbetslivet och Arbetsmiljöverkets uppdrag.

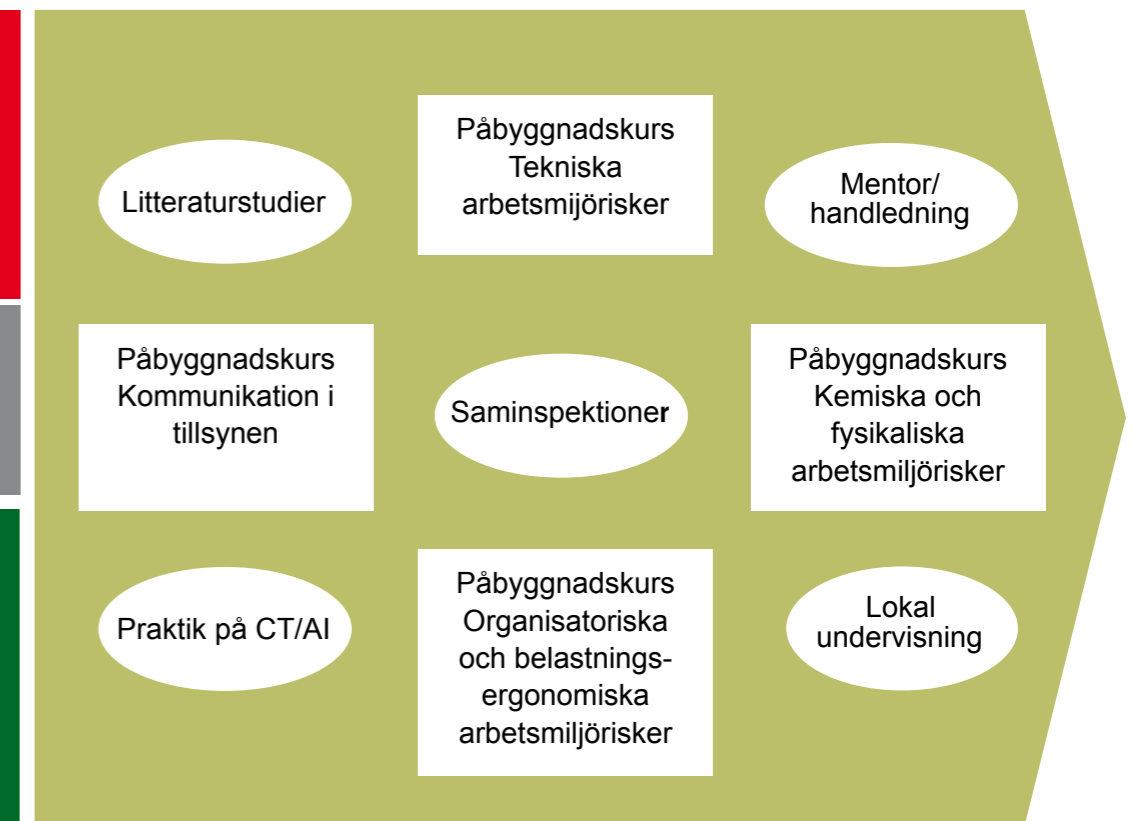
En grafisk översikt över utbildningen har utarbetats och finns som bilaga till rapporten.

Översikt över tillsynsutbildningen

Obligatorisk basutbildning, ca 6 månader

1. Myndighetsrollen Lokal utbildning Självstudier Inspektioner	2. Myndighetsrollen Lokal utbildning Självstudier Inspektioner	3. Myndighetsrollen Lokal utbildning Självstudier Inspektioner	4. Myndighetsrollen Lokal utbildning Självstudier Inspektioner	
Introduktionskurs + central utbildning		Central utbildning		Central utbildning
A. Belastnings- ergonomiska ar- betsmiljöområdet Lokal utbildning Självstudier Inspektioner	B. Kemiska arbets- miljöområdet Lokal utbildning Självstudier Inspektioner	C. Fysikaliska arbetsmiljöområdet Lokal utbildning Självstudier Inspektioner	D. Organisatoriska, sociala och psykologis- ka arbetsmiljöområdet Lokal utbildning Självstudier Inspektioner	E. Tekniska arbetsmiljöområdet Lokal utbildning Självstudier Inspektioner

Individuell utvecklingsplan, ca 36 månader

Pedagogiskt upplägg: fakta – förståelse – färdighet

färdighet   förtrogenhet